

Ἐὰν σήμερον εἰς τὸ διαμορφούμενον «λαϊκὸν ἔθνικὸν κράτος» θέτομεν τὸ κέντρον τῆς βαρύτητος ἐντελῶς ἐπὶ τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου, τουτέστι ἐπὶ τῆς πρωταρχικῆς οὐσίας τοῦ λαοῦ μας, τὸ πράττομεν ἀφ' ὠρισμένης ἀπόψεως πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ καταστῇ φανερὸν τὸ ἔθνος κατὰ τρόπον ὅσον τὸ δυνατὸν ἰσχυρότερον καὶ πλαστικώτερον. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἀρνούμεθα νὰ περιλάβωμεν ἐντὸς ἡμῶν φυλετικῶς ξένους λαοὺς ἢ νὰ ὑποτάξωμεν τοιούτους. Ἐξ ἄλλου ὅμως θέλομεν νὰ ἀνανεώσωμεν τὴν ζωὴν τοῦ ἔθνους μας ἐκ τῶν ἰδίων λαϊκῶν πηγῶν, καὶ νὰ δώσωμεν οὕτω εἰς αὐτὸ τὴν κινητικὴν ἐκείνην δύναμιν τῆς ὁποίας ἔχει ἀνάγκη διὰ νὰ εἶνε εἰς θέσιν νὰ διατηρηθῇ ὅταν προσβάλλεται ὑπὸ ξένων δυνάμεων. Συγχρόνως ὅμως μὲ τὰς διαδικασίας ταύτας, λαμβάνουν χώρα εἰς τὸν τόπον μας ἀλλοιώσεις ἀνατρεπτικαὶ μεγίστης σπουδαιότητος, αἱ ὁποῖαι, ὡς εἶνε φυσικόν, ἔχουν ἰδιαιτέρως ἰσχυρὸν ἀντίκτυπον ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ καὶ παιδαγωγικοῦ πεδίου καθόσον ἐκεῖ ἀκριβῶς εὐρίσκεται τὸ νεῦρον τῆς ζωῆς τοῦ ἔθνους. Τὸ θέμα τοῦτο θὰ ἀναπτύξωμεν καὶ θὰ ἐξηγήσωμεν ἀμέσως κατωτέρω.

* * *

Ἡ ἔννοια τοῦ λαοῦ εἶνε τὸ σημεῖον ἀπὸ τὸ ὁποῖον προῆλθον ἐντελῶς αἱ κοσμοθεωρητικαὶ ἀπόψεις τοῦ ἐθνικοσοσιαλισμοῦ εἰς τρόπον ὅστε ἡ λαϊκὴ ἰδέα ἔγινε συγχρόνως καὶ κέντρον τῆς ἐθνικῆς ζωῆς καὶ κατευθυντήριος γραμμὴ τῶν κρατικῶν θεσμῶν. Ὁ Ἐγελος εἰς τὴν φιλοσοφίαν του περὶ τῆς πολιτείας, ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν του τὸ πρωσσικὸν Κράτος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἐτοποθέτει τὸ κέντρον τῆς βαρύτητος ἐντελῶς εἰς τὸ Κράτος, τὸ ὁποῖον ἀντελαμβάνετο οἶονεὶ ὡς τὴν ἀπεικόνισιν τοῦ Ἀπολύτου εἰς τὸν κύκλον τῆς πολιτικῆς, ὡς τὴν ἀντιπροσώπευσιν τοῦ ἀντικειμενικοῦ πνεύματος, ἐκ τοῦ ὁποίου, ἀπαγωγικῶς, εἶποντο ὅλα τὰ ἄλλα, δηλονότι ἡ ὑποχρέωσις τῶν καθ' ἕκαστον ἀτόμων ὡς καὶ ἡ ἐξέλιξις τῆς ἐθνικῆς ζωῆς· σήμερον, τοῦναντίον, εἰς τὴν θέσιν μιᾶς ἀνωτάτης ἀρχῆς, δηλαδὴ τοῦ Κράτους, τίθεται κατὰ τὸ ἀ-λογικόν, ἡ λαϊκὴ Ἰδέα, ἡ ὁποία τὸ πρῶτον προσδίδει περιεχόμενον καὶ ἔννοιαν εἰς τὰς μορφὰς τοῦ Κράτους, καὶ ἡ ὁποία κατὰ τοσοῦτον μόνον ἔχει ἀνάγκη αὐτοῦ τοῦ Κράτους καθ' ὅσον τοῦτο παρέχει τὸν ἀπαραίτητον καὶ στερεὸν σκελετὸν διὰ τὴν ζωὴν τοῦ ἔθνους, χωρὶς νὰ ἀποτελῇ ἰδίαν αὐτετελῆ

ἀξίαν αὐτοτελῶς λειτουργοῦσαν. Οὕτω ἔσκέπτετο καὶ ὁ Lagarde, ὑπὸ ἐντελῶς λαϊκὸν καὶ ἀντι—ἐγγελιανὸν πνεῦμα, ὅταν κάποτε παρατήρησι ὅτι ἓνα ἔθνος εἶνε τοσοῦτον περισσότερον εὐτυχές, καθὸ πῖο γεμᾶτο ἀπὸ ζωῆ καὶ ἐνεργὸν δύναμιν, ὅσον ὀλιγώτερον ἀνακατῶνεται εἰς αὐτὸ τὸ Κράτος. Κατὰ τὴν θεωρίαν τοῦ Ἐγγέλου ἡ ἀτομικὴ θέλησις τοῦ καθ' ἕκαστον πολίτου ἐθραύετο οἶονε εἰς τὴν Γενικὴν θέλησιν τοῦ Κράτους κατόπιν δὲ τὸ ἄτομον, οἶονε ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς καταθλιπτικῆς δυνάμεως τοῦ Λόγου, ἀνήρχετο ἐκ τῆς ὑποκειμενικῆς αὐθαιρεσίας εἰς τὴν σφαιραν ἀντικειμενικῶς ἰσχύοντος οὐσιαστικοῦ περιεχομένου. Ὅσον τελειότερον κατῶρθωνε νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν γενίκευσιν τῆς περιορισμένης αὐτοῦ ἀτομικῆς θέλησεως τόσον σπουδαιότερα καθίστατο ἡ συμμετοχὴ τοῦ ἀτόμου εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ Κράτους καὶ εἰς τὸ ἀντικειμενικὸν πνεῦμα. Ἡ περὶ Κράτους ἰδέα τοῦ Ἐγγέλου ἦτο ἓνα ἰδεῶδες τοῦ Λόγου τὸ ὁποῖον πολιτικῶς μόνον καθωρίζετο ὑπὸ τῆς ἐννοίας τοῦ Κράτους. Ἡ ἰδέα τοῦ Κράτους εἶχε τὴν ἰδίαν ἑαυτῆς ἐσωτερικὴν νομιμότητα πού προέκυπτεν ἐξ αὐτῆς τῆς οὐσίας τοῦ Λόγου καὶ προωρίζετο νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πρώτη ἀφετηρία διὰ τὴν ζωὴν τοῦ ἔθνους, ἡ ὁποία ζωὴ, κατὰ τὸν Ἐγγελον, μόνον εἰς τὸ Κράτος καὶ διὰ τοῦ Κράτους ἦτο κατ' ἀρχὴν δυνατὸν νὰ ἀναπτυχθῇ. Τὸ Κράτος ἦτο κατὰ ταῦτα ἡ φωνὴ τῆς λογικῆς πού ἔπρεπε νὰ ἀποκτήτῃ κῦρος ἐναντι τοῦ πολυφώνου χοροῦ τῶν γνωμῶν. «Ἐντὸς τοῦ Κράτους», λέγει ὁ Ἐγγελος, «δὲν πρέπει νὰ θέλῃ κανεὶς τίποτε ἄλλο παρὰ ἐκεῖνο πού εἶνε ἔκφρασις τῆς λογικότητος». Ὅπως λοιπὸν ἡ λογικὴ δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ εἶνε παρὰ μία καὶ ὡς τοιαύτη ἀδιαίρετος, καθ' ὅμοιον τρόπον ἀντελαμβάνετο ὁ Ἐγγελος τὸ Κράτος ὡς ἀδιαίρετον ἐνότητα τὴν ὁποίαν ἀποκαλεῖ ἐπίσης καὶ τὴν ἰδεότητα (Idealität) τοῦ Κράτους. Ἡ κατὰ τὰ ἀνωτέρω περὶ τοῦ Κράτους ἀντίληψις ἦτο τοιαύτη κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ ἄτομον, πρὸς ἓνα ἑαυτὸ, πρὸς ἓνα πρόσωπον. Τὸ Κράτος ἦτο τὸ ἐγὼ ἀνωτέρου βαθμοῦ, τὸ ἐγὼ τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει συγχρόνως τόσον τὸ ἀτομικώτατον ὅσον καὶ τὸ γενικώτατον.

Εἰς τὴν ἀποψιν ταύτην τοῦ Ἐγγέλου περὶ Κράτους ἀντιτίθεται χαρακτηριστικώτατα ἡ λαϊκὴ ἀποψις. Τὸ λαϊκὸν Κράτος δὲν καθορίζεται πρωταρχικῶς ἀπὸ τὸν Λόγον, ὁ ὁποῖος καθὸ θέλησις τῆς Ὀλό-

τητος εὐρίσκεται ὑπεράνω τῶν ἀτόμων, ἀλλ' ἀπὸ τὸν «Θυμὸν» τοῦ λαοῦ τοῦ ὁποίου ἡ πραγματικὴ οὐσία ὑπάρχει καὶ ὑφίσταται προγενέστερον ἀπὸ τὸ Κράτος. Αἱ πρωταρχικαὶ ἰδιότητες τοῦ λαοῦ εἶνε τὰ κρίσιμα στοιχεῖα διὰ τὴν διαμόρφωσιν τοῦ Κράτους. Ἐξ ἑαυτοῦ δὲν γνωρίζει τὸ Κράτος τί τοῦ εἶνε ὠφέλιμον ἀλλὰ πληροφορεῖται αὐτὸ οἶονεὶ διὰ τῆς ζώσης κοινωνίας πού πρόκειται νὰ ὀργανωθῇ ἐντὸς αὐτοῦ. Εἶνε ἀληθές ὅτι διὰ τῶν ἀνωτέρω ἀναγνωρίζομεν ὅτι εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ Κράτους συνεργοῦν παράγοντες εἰς μέγαλον βαθμὸν ἄ-λογικοί. Τὸ Κράτος ἀπορροφᾶται ἀπὸ τὴν ὅλην λαϊκὴν ζωὴν· δὲν ἀποτελεῖ πλέον τὸ καθ' ἑαυτὸ ὑπάρχον γεγονός ἀλλὰ εἰσέρχεται καὶ αὐτὸ εἰς τὴν ὅσῃν τῶν συμβαινόντων, ἀποκτᾶ πλέον συγκεκριμένον καὶ ζωντανὸν χαρακτῆρα μεταβαλλόμενον οἶονεὶ εἰς ἄμεσον ἀναπνευστικὸν ὄργανον αὐτοῦ τοῦ λαοῦ.

Τὰ μεγάλα ὀρθολογιστικὰ συστήματα συνηθεῖζον νὰ ἐπικαλοῦνται ὑπὲρ ἑαυτῶν τὸν «ὑγιᾶ ἀνθρώπινον νοῦν» ὃ ὁποῖος φαίνεται ὅτι εὐρίσκεται ἰδιαιτέρως εἰς τὸ βάθος τοῦ συστήματος τοῦ Kant ὡς μὴ ῥητῶς ἐκπεφρασμένος κανὼν, ἐνῶ τοῦναντίον τὸ λαϊκὸν Κράτος φαίνεται ὅτι θέλει νὰ ἐπικαλεσθῇ τὸ «ὑγιὲς συναίσθημα» τοῦ λαοῦ μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἀνεύρῃ ἐκεῖ τὴν πρωταρχικὴν πηγὴν ἢ ὁποία καθιστᾶ τὸ πρῶτον δυνατὴν τὴν διάπλασιν τοῦ Κράτους καὶ τοῦ δικαίου τοῦ λαοῦ. Μετατίθεται συνεπῶς διὰ τῆς πράξεως ταύτης τὸ κέντρον τῆς βαρύτητος ἀπὸ τῆς καθαρᾶς γνώσεως καὶ τῆς θεωρητικῆς ἐπιστήμης εἰς τὰ στοιχεῖα τοῦ χαρακτῆρος τοῦ λαοῦ καὶ εἰς τὴν ἐν τῇ πράξει ἐκδηλουμένην διάθεσιν τοῦ καθ' ἕκαστον ἀτόμου. Ἡ ἰδιότης τοῦ λαοῦ καὶ ἡ πίστις τοῦ λαοῦ τούτου εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς τὸν ἀνώτερον αὐτοῦ προορισμὸν καθίστανται οὕτω ἀποφασιστικοὶ παράγοντες διὰ τὴν διαμόρφωσιν τοῦ Κράτους του. Ἀποφασίζει πλέον οὐχὶ ὁ Λόγος ἀλλὰ τὸ λαϊκὸν ἦθος, αὐτὸ τοῦτο ὅμως τὸ ἦθος εἶνε ἀνάγκη νὰ τὸ ἀναζητήσωμεν εἰς τὸν πρωταρχικὸν «Θυμὸν» τοῦ λαοῦ, εἰς τὸ Δαιμόνιον του, εἰς τὸ εἶδος τῆς ζωῆς του, εἰς τὸν ἰδιαίτερον τρόπον τῆς ἀναπνοῆς του. Ἐνῶ κατὰ τὸν Ἐγελον ὀφείλει ἡ ὑποκειμενικὴ θέλησις τοῦ καθ' ἕκαστον νὰ ὑποταχθῇ εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ Κράτους καὶ νὰ προσαρμοσθῇ πρὸς αὐτήν, τώρα, τοῦναντίον, πρόκειται αὐτὴ αὕτη ἡ μορφή τοῦ Κράτους νὰ προσαρμοσθῇ, ὄχι βέβαια

πρὸς τὸ καθ' ἕκαστον ὡς ἄτομον, ἀλλὰ πρὸς αὐτὸ ὡς ἀντιπρόσωπον ἑνὸς λαϊκοῦ ὅλου πρωταρχικῶς καὶ στερεῶς ἐν αὐτῷ θεμελιωμένου. Ἐὰν δὲ ἀφ' ἑτέρου κατέστη δυνατόν εἰς ἓνα ἀπολυταρχικῶς κυβερνῶντα μονάρχην νὰ εἶπη περὶ τοῦ Κράτους «l'état c'est moi»—θὰ εἶνε ἐξ ἴσου δυνατόν εἰς ἓνα λαϊκὸν Κράτος νὰ ὁμιλήσῃ περὶ τοῦ κράτους «τ ο υ» δηλαδή περὶ τοῦ κράτους τὸ ὁποῖον ἔχει κατασκευασθῆ εἰς τὰ μέτρα του.

Δὲν ὑπάρχει καμμία ἀμφιβολία ὅτι εἰς ἓνα πολιτειακὸν συγκρότημα ὅπου αὐταὶ αὐταὶ αἱ ζωτικαὶ δυνάμεις τοῦ λαοῦ ἐπιστρατεύονται ἀμέσως διὰ τὴν διαμόρφωσιν τοῦ Κράτους ἐκεῖ καὶ ἡ συμμετοχὴ εἰς τὴν ζωὴν τοῦ Κράτους θὰ πρέπει νὰ εἶνε σημαντικῶς ζωηρότερα καὶ ἐμπαθεστέρα παρὰ ἐκεῖ ὅπου τὸ Κράτος εἶνε βουτηγμένον εἰς κανένα ψυχρὸν «Γενικὸν Λόγον» ἢ εἰς τὸν ἐγωϊσμὸν μιᾶς δυναστικῆς φιλοδοξίας. Εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν ἔννοιαν τοῦ λαϊκοῦ Κράτους ὑπάρχει τὸ ὅτι ὁ λαὸς θὰ λάβει ὁ ἴδιος ἐνεργὸν μέρος εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ Κράτους του, ὅτι θὰ γίνῃ συγχρόνως ἐργοδότης καὶ ἐργάτης. Καὶ οὕτω ὑπερνικᾶται ἡ ἰδέα ὅτι τὸ κράτος εὐρίσκεται μακρὰν τῆς ζωῆς, ἰδέα καὶ φόβος ποὺ καταλαμβάνουν τὸν λαὸν εἰς ὅλας ἐκείνας τὰς περιπτώσεις ὅπου τὸν μεταχειρίζονται, ἢ μᾶλλον καταχρῶνται αὐτοῦ, ὡς μέσον διὰ κρατικῶν σκοπῶν. Εἰς τὸ λαϊκὸν κράτος πρόκειται τὸ κράτος νὰ ὑπηρετεῖ τὸν λαόν, καὶ μόνον διὰ τοῦ τρόπου τούτου δικαιολογεῖται ἡ ὑπηρεσία τοῦ λαοῦ εἰς τὸ Κράτος ἠθικῶς καὶ ἀνέρχεται αὕτη εἰς τὴν σφαιρὰν τῆς ἐλευθερίας. Ἐπὶ τοῦ λόγου τούτου στηριζόμενον τὸ λαϊκὸν Κράτος διακηρύττει τὴν «εὐγένειαν τῆς ἐργασίας» Ἡ ἐργασία ἐξευγενίζεται μὲ τὸ νὰ γίνῃ ἐλευθέρα, γίνῃ δὲ ἐλευθέρα μὲ τὸ νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὴν καθαρῶς οικονομικὴν ἀποψιν τῆς ὑπηρεσίας, τῆς μισθώσεως καὶ τοῦ ἀνταλλάγματος, καὶ νὰ προσλάβῃ ἠθικὴν σημασίαν ὡς ὑπηρεσία παρεχομένη εἰς τὸν λαόν. Ἡθικῶς ὑπάρχει θεμελιώδης διαφορὰ μεταξὺ τοῦ εἶν ἓνας λαὸς «ζῆ» μὲ τὴν «ὄρμην» (έlan) τοῦ ταξικοῦ μίσους ἢ εἰάν ζῆ μὲ τὴν περιοχαρῆ θέλησιν νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ λαϊκοῦ ἔργου.

Ἐδῶ συναντῶμεν ἓνα ἀπὸ τὰ θεμελιώδη ἐκεῖνα κοινωνικο - ἠθικὰ προβλήματα τῆς νεωτέρας ἐποχῆς ποὺ ἐνδιαφέρουν ὅλους τοὺς λαούς, προβλήματα διὰ τὰ ὁποῖα ἕκαστος λαὸς ἀνάγκη νὰ ἀναζητήσῃ τὴν

κατάλληλον λύσιν, εἰ δὲν θέλει νὰ ἐκθέσῃ τὸν πολιειακὸν του δεσμὸν εἰς σοβαρωτάτους κλονισμούς. Τὸ πρόβλημα τῆς ἠθικοποιήσεως τῶν μαζῶν καὶ τῆς καθοδηγήσεως αὐτῶν ἀπὸ μιᾶς ἠθικῶς διεστραμμένης καταστάσεως πρὸς μιὰν ἠθικῶς ἀξιόλογον κατάστασιν κατέστη φλέγον καὶ πρὸς τὴν ἐξέτασιν τοῦ προβλήματος τούτου, ποὺ ἀποτελεῖ τὴν πρώτην ἀπὸ τὰς ομάδας τῶν εἰδικῶν ζητημάτων μας, θὰ στραφῶμεν τώρα. Τὸ πρόβλημα τοῦτο ἀποτελεῖ συγχρόνως τὴν γέφυραν διὰ τὴν κατανοήσιν τοῦ σήμερον ἐν Γερμανίᾳ ἐπικρατοῦντος ἠθους καθὼς καὶ τὴν ἀφετηρίαν διὰ τὰ θεμελιώδη ζητήματα τὰ ὁποῖα κατόπιν ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου θὰ ἔχομεν νὰ ἀναπτύξωμεν.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὑπὸ τὴν σημερινὴν ἔννοιαν ἀποκαλοῦμεν «μαῖζαν» (λαϊκὴν) δὲν εἶχεν ἀποτελέσει πρόβλημα καθ' ὅλον τὸν Μεσαίωνα. Ἡ Παπικὴ ἐξουσία καὶ ἡ Αὐτοκρατορία, ὅσον καὶ εἰάν ἦσαν ἀντίθετοι πρὸς ἀλλήλας κατὰ τὴν Ἰδέαν καὶ κατὰ τὴν οὐσίαν των, ἦσαν μόλα-ταῦτα ἀπὸ ἠθικο-πολιτικῆς ἀπόψεως ἀπ' ἀλλήλων ἐξαρτώμεναι καίτοι κατὰ διάφορον τρόπον ὑποχρεοῦσαι δυνάμεις· ἀπὸ δὲ τῆς ἱερᾶς ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας γερμανικῆς «ἐθνικότητος» ἐξεχύνετο ἐπάνω εἰς ὅλους τοὺς λαοὺς καὶ ὅλα τὰ καθ' ἕκαστον ἄτομα μιὰ ἱερότης φθάνουσα πολλάκις καὶ μέχρι τοῦ βαθμοῦ τῆς μαγείας, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν τὸ πλῆθος δὲν εἶχε τὴν δύναμιν νὰ ἐκφύγῃ. Ἡ μεγαλοπρεπὴς ἐπισημότης περὶ τὴν ἐμφάνισιν τῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὸν μεσαίωνα ἦτο ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας κάθε ἄλλο παρὰ κενὸς τύπος· δι' αὐτῆς ἐπληροῦντο μᾶλλον αἱ θρησκευτικαὶ καὶ μεταφυσικαὶ ἀνάγκαι τῶν χρόνων ἐκείνων. Ἦσαν οἱ χρόνοι ἐκεῖνοι χρόνοι πίστεως ἀπὸ πάσης ἀπόψεως, ἀφοῦ τὰ περιεχόμενα τῆς πίστεως ἀπεδεικνύοντο διὰ τὴν ζωὴν ὡς μεταφυσικῶς δεμεύοντα καὶ ἠθικῶς ἐνεργά. Οἱ λαοὶ τῆς Δύσεως εὐρίσκοντο ὑπὸ τὴν ὑπερβάλλουσαν τὰ πάντα ἐπιρροὴν τῆς χριστιανικῆς πίστεως τῆς ὁποίας τὰ ὑπερβατικά προβλήματα ἀπλησχόλουν σοβαρῶς τὸν δημόσιον βίον τῆς ἐποχῆς. Τὸ Corpus mysticum Christi, δὲν ἔσταμάτα πρὸ τῶν ὁρίων ποὺ ἔθετον αἱ κοσμικαὶ ἀρχαὶ ἀλλὰ εἰσέδυε ἐξ ἴσου καὶ διέχεε ὁλόκληρον τὴν αἰσθηματικὴν ζωὴν τῶν λαῶν μέχρι καὶ τῆς τελευταίας καλύψεως, καὶ εἶχε ἐτοίμην τὴν λύσιν δι' ὅλα τὰ αἰνίγματα καὶ ὅλας τὰς θλίψεις τῆς Ὑπάρξεως, λύσιν τελειωτικὴν ὁρμωμένην ἐκ τῆς αἰωνιότητος καὶ

πρὸς αὐτὴν πάλιν ἐπιστρέφουσαν. Ὁ κόσμος οὗτος ὁ ὅποιος παρ' ὄλον τὸν ποικιλόμορφόν του χαρακτῆρα εἶχε συναρμολογηθῆ εἰς μίαν κοσμοθεωρητικὴν ἐνότητα ὑπὸ μιᾶς πίστεως ἀποβλεπούσης εἰς καθολικὴν ἐπικράτησιν, ὁ κόσμος οὗτος, λέγομεν, ὑπέστη τὸν πρῶτον αὐτοῦ μεγάλον κλονισμόν ὅταν ἡ ἀείποτε ἐνεργὸς διατηρηθεῖσα κληρονομία τῆς ἀρχαίας Καλλιέργειας διέσπασε κατὰ τὴν Ἀναγέννησιν τὸν χριστιανικὸν κλοιόν, ἔδωκε νέαν ζωὴν εἰς τὴν παρατήρησιν τοῦ ἔδω κόσμου καὶ ἐδημιούργησε μίαν «νέαν ἐπιστήμην», τῆς ὁποίας ἐπακόλουθα ἦσαν μία ἀνήκουστος καὶ ἀνέλπιστος ἀνάπτυξις τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καθὼς καὶ μία ῥιζικὴ μεταβολὴ τῆς μεσαιωνικῆς εἰκόνας τοῦ κόσμου. Ὅταν δὲ ἐπὶ πλέον ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Μεταρρύθμισις καὶ ἡ ἀπὸ μέρους τοῦ Λουθήρου ἀσκηθεῖσα κριτικὴ ἐπὶ τῆς ὑφισταμένης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καταστάσεως κατώρθωσαν νὰ ἐπιφέρουν διαίρεσιν καὶ εἰς αὐτὸν τὸν χριστιανικὸν κόσμον, εἶχε προετοιμασθῆ τὸ ἔδαφος διὰ ἐκτεταμένας ἀνατροπὰς καὶ αὐτῆς τῆς κοινωνικῆς συγκροτήσεως τῶν λαῶν. Αἱ κοσμοθεωρίαι ἐδιαφοροποιοῦντο ἤδη ὄλον ἐν περισσότερον, ἡ ἐκλαΐκευσις τοῦ δημοσίου καὶ πολιτικοῦ βίου εἶχον ἀρχίσει καὶ ἤδη εὐρίσκετο ἐπὶ θύραις ὁ αἰὼν τοῦ Διαφωτισμοῦ, ὁ ὅποιος διεκήρυξε τὴν χειραφέτησιν τοῦ ἀνθρώπινου Λόγου καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτοῦ ἀπὸ τὰ θαύματα τῆς ἐξ ἀποκαλύψεως πίστεως. Τὰ θεμέλια τῆς χριστιανικῆς πίστεως εἶχον ἀρχίσει νὰ κλονίζωνται καὶ ἡ φιλοσοφία ἐπελήφθη κατ' ἰδιάζοντα εἰς αὐτὴν τρόπον τῆς ἐρεῦνης τῶν προβλημάτων τῆς μεταφυσικῆς διὰ νὰ ἐξαντλήσῃ αὐτὰ μέχρι τῶν τελευταίων δυνατοτήτων. Ἡ θρησκευτικὴ πίστις ὑπέστη οὕτω μίαν οἶονεὶ ἀποκέντρωσιν καὶ ἐξητιμίζετο ὄλον ἐν περισσότερον εἰς τὰς λεπτότητας τῶν φιλοσοφικῶν θεωριῶν· χάρις εἰς τὴν δημιουργικὴν ἰδιοτυπίαν μεγαλοφυῶν σοφῶν καὶ ποιητῶν προσελάμβανε μορφὰς ἀτομικὰς αἱ ὁποῖαι καίτοι καθ' ἑαυτὰς μεγαλειώδεις καὶ ἐμβριθεῖς, δὲν ἦσαν μολαταῦτα κατάλληλοι νὰ ἀναπτύξουν δύναμιν ἱκανὴν νὰ διαμορφώσῃ κοινωνίαν. Ἀποτέλεσμα τούτου ἦτο μίαν πολὺ ἐπικίνδυνος κατάστασις. Ἀφ' ἐνὸς μὲν εἶχε χαλαρωθῆ καὶ ὑποστῆ σύγχυσιν τὸ ἐπὶ τόσους αἰῶνας παραδεδεγμένον περιεχόμενον τῆς πίστεως τῶν λαῶν, καὶ τοῦτο ὡς ἐκ τῶν ποικιλομόρφων κοσμοθεωρητικῶν διαφοροποιήσεων μιᾶς ἀνεπτυγμένης ἀνωτέρας κοινωνικῆς τάξεως, χωρὶς συγχρόνως νὰ ὑπάρχῃ καὶ

καμμία δυνατότης νὰ τεθῆ εἰς τὴν θέσιν τῆς ἐλαττουμένης δυνάμεως τῆς πίστεως τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου ἓνα νέον ἰσάξιον λαϊκὸν καὶ ἀκόμη ὀλιγώτερον καθολικὸν στοιχεῖον πίστεως. Ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ λεπτὸν στρώμα τῶν μορφωμένων ἀπεχωρίζετο ὄλον ἐν περισσότερον ἀπὸ τὴν εἰς ἀδράνειαν περιπίπτουσαν ζωὴν τοῦ λαοῦ, συνέπεια τοῦ ὁποίου ὑπῆρξεν ἡ κατάστασις ἐκείνη πού περιγράφει ὁ Nietzsche : Δὲν ὑπῆρχον παρὰ μεμονωμένοι Μεγάλοι· αὐτοὶ εἶχον ἕκαστος τὴν «ἰδίαν ἑαυτοῦ Καλλιέργειαν», εἴτε διότι ἐκινουῦντο ἐν κῶ «κενῷ χώρῳ» τοῦ κλασικισμοῦ, εἴτε διότι ἔπλαττον διὰ τῆς φαντασίας των μίαν καθαρότεραν, πλέον πρωταρχικὴν «ἀρκαδικὴν φύσιν», ἢ καὶ διότι κατεσκεύαζον τὰ φιλοσοφικὰ αὐτῶν οἰκοδομήματα πρὸς ἰδίαν ἑαυτῶν χοῆσιν. Τὴν δέσμευσιν πού εἶχε καθολικὸν κῦρος, ἀλλὰ πού εἶχε χαθῆ, ἐπεξήτουν νὰ ἀντικαταστήσουν δι' ἄλλων προσωπικῶν καὶ ἀτομικῶν δεσμεύσεων. Ἐφ' ὅσον δὲ ὁ λαὸς παρουσίαζεν ὄλον ἐν «μαλακώτερον», «τελματοδέστερον» καὶ «ὑποχωρητικώτερον» ἔδαφος διὰ παντὸς εἶδους ξένας ἐντυπώσεις, ἐφθασεν τελικῶς εἰς ἀνθῆσιν ὁ ἀτομικισμὸς ἐκεῖνος τοῦ 19ου αἰῶνος, ἐκείνη ἡ «γερμανικὴ μόρφωσις» τὴν ὁποίαν ὁ Nietzsche ἀποκαλεῖ «πρᾶγμα χωρὶς χαρακτῆρα».

Καθ' ὃν χρόνον λοιπὸν εἰς τοὺς λαοὺς τῆς Δύσεως ἐξηπλοῦντο ὄλον ἐν περισσότερον ἢ ἐξατομίκευσις καὶ ὁ φιλελευθερισμὸς καὶ παρήγε προΐόντα ποικίλων μορφῶν καὶ ἀξιῶν, προσετέθη καὶ ἄλλη κίνησις, ἀπὸ ἐντελῶς διίφορον κατεύθυνσιν προερχομένη, κίνησις ἡ ὁποία διεδραμάτησε ἀποφασιστικὸν μέρος εἰς τὴν κατάπτωσιν καὶ διάλυσιν τοῦ λαϊκοῦ σώματος. Ἡ τεχνικοποίησις, ἡ βιομηχανοποίησις καὶ κεφαλαιοποίησις τοῦ νεωτέρου κόσμου—φαινόμενα πού δὲν τὰ εἶχαν προσέξει οὔτε εἶχαν ἀναγνωρίσει τὴν σπουδαιότητά των—εἶχε κάμει διαρκῶς μεγαλειτέρας προόδους καὶ ἤδη ἐχρησίμευεν ὡς ἀφετηρία μιᾶς κινήσεως τῶν ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων πού εὑρίσκοντο προσδεδεμένοι εἰς τὸ γιγαντιούμενον ἔργον τῆς παραγωγῆς, κινήσεως πού παρουσιάζετο ὑπὸ ἐκτάκτως ἀπροσδόκητον καὶ εἰς τὰς ἀτομιστικὰς τάσεις τῆς ἐποχῆς λίαν ἀνεπιθύμητον κολλεκτιβιστικὴν μορφήν. Τώρα μόλις προσλαμβάνει ἡ ἔννοια τῆς «Μάζης» τὸν ἰδιαίτερον καὶ σπουδαῖον ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον του καθορισμὸν αὐτῆς. Ὁ λαός, ἀπὸ τὸν ὁποῖον εἶχαν ἀφαιρέσει τὴν παλαιὰν αὐτοῦ ὑπὸ τῆς πίστεως παρεχομένην

ἀσφάλειαν, ἐστερημένος ἀπὸ προσιτὰ εἰς αὐτὸν ἰδανικὰ καὶ τελείως ἀπογοητευμένος, δὲν ἠσθάνετο πλέον τὸν ἑαυτὸν του παρὰ ὡς μίαν μᾶζαν ἄνθρώπων ποὺ τοὺς περιμένει ἡ ἴδια τύχη, καταδικασμένων εἰς τὴν αὐτὴν δουλείαν, οἱ ὅποιοι φθάσαντες πλέον εἰς τὸ χεῖλος τῆς ἀπελπισίας ἐζήτουν νὰ στρέψουν τὰ ὄπλα καὶ νὰ ἀρπάσουν τὴν ἐξουσίαν ἀπὸ τοὺς κεφαλαιοκράτας ἐκμεταλλευτὰς των διὰ τῆς κοινοκτημοσύνης καὶ ἀποκεφαλοποιήσεως τῶν βιομηχανιῶν. Καὶ οὕτω παρήχθη ὁ «ἄνθρωπος τῆς μάζης» (Massepniensch), χωρὶς «ἄτομικότητα» καὶ χωρὶς «ἄθᾶνατον ἄτομικὴν ψυχὴν», κυνικός, σκεπτικιστής, ἐπιζητῶν τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἰσχύος, καιόμενος ἀπὸ τὴν θεομὴν ἀναπνοὴν τῆς ἀλληλεγγύης πρὸς τοὺς προλεταρίους συντρόφους του· ἐξ αὐτοῦ δὲ ἀνεπτύχθη κατόπιν μία ἀκατάσχετος, καὶ ἐν εἴδει μέθης, ὄρμη πρὸς κατάκτησιν τοῦ κόσμου, ποὺ εὗρηκε τέλος τὴν ἐπίστεψίν της εἰς τὴν καθίδρυσιν τοῦ ὄωσσικοῦ σοβιετικοῦ Κράτους τὸ ὅποιον ἀποβλέπει εἰς τὴν δικτατορίαν τοῦ παγκοσμίου προλεταριάτου.

Τοιοιουτρόπως ἀπεμακρύνοντο ὄλον ἐν περισσότερον ἀλλήλων αἰ κυριαρχοῦσαι κοσμοθεωρίαι. Αἱ εὐρωπαϊκαὶ δημοκρατίαι τῆς Δύσεως ἀνέπτυξαν τὸν ἄτομικισμόν καὶ τὸν φιλελευθερισμόν μέχρι τῶν τελευταίων αὐτοῦ συνεπειῶν ὅπου ἤρχιζεν οὗτος νὰ καθίσταται προβληματικός δι' αὐτὸν τὸν ἑαυτὸν του. Τὸ Κράτος θεωρούμενον κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ὡς «κοινωνικὸν συνάλλαγμα» ἔχει ὡς ἔργον του νὰ διατηρῇ τὴν δημοσίαν τάξιν καὶ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἀσφάλειαν καὶ εὐημερίαν τῶν καθ' ἕκαστον ἀτόμων. Βεβαίως ὅλοι μας ὑφιστάμεθα χάριν τοῦ Κράτους ὠρισμένας, ἀναγκαίας θυσίας· δεχόμεθα π. χ. ἐκουσίως νὰ περιορισθῇ ἡ προσωπικὴ μας ἐλευθερία, δι' ὅλα ὅμως τὰ λοιπὰ ζητήματα θέλομεν νὰ μᾶς ἀφήνῃ ἡσύχους τὸ Κράτος διὰ νὰ εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ θεραπεύσωμεν τὴν ἄτομικότητά μας καθὼς καὶ τὰ προσωπικά μας συμφέροντα. Ἡ ἔννοια τῆς ἐλευθερίας λαμβάνεται ἐδῶ μὲ τὴν σημασίαν τῆς κατὰ τὸ δυνατόν ἀκωλύτου ἀναπτύξεως καὶ ἐκδηλώσεως τῆς προσωπικότητος. Ὅπου λοιπὸν ὁ κύκλος τῆς ἐνεργείας τοῦ ἀτόμου δὲν φθάνει πέραν τῶν φροντίδων διὰ τὸν καθημερινὸν βίον ἐκεῖ ἀναπτύσσεται τὸ ἰδανικὸν τοῦ εὐχαριστημένου καὶ ἱκανοποιημένου μικροαστοῦ, ὁ ὅποιος προτιμᾷ μίαν μετριόφρονα ἀπόλαυσιν τῆς ζωῆς ἀπὸ κάθε δημοσίαν, πολιτικὴν ἢ κρατικὴν δρα-

σιν· τὴν τελευταίαν αὐτὴν τὴν ἀφίνει οὗτος εἰς ὠρισμένα πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἐκλεγόμενα πρόσωπα.

Πρὸς τὴν δυτικο-ευρωπαϊκὴν αὐτὴν νοοτροπίαν εὐρίσκεται εἰς ἐκ διαμέτρου ἀντίθεσιν ἡ κολλεκτιβιστικὴ ἀντίληψις τοῦ κομμουνισμοῦ, ἡ ὁποία ἐδημιούργησεν εἰς ἑαυτὴν ἐν τῷ ὁλοσικῷ σοβιετικῷ Κράτει τῆς ἀνατολικῆς Εὐρώπης ἕνα πρῶτον ἰσχυρότατον ὄργανον κοσμοπολιτικῆς σημασίας. Αἱ θεωρίαι καὶ ἀρχαὶ ποὺ διαδίδονται ἀπὸ ἐκεῖ δὲν ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ἀτομικότητος, ἀλλ' εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς δυνάμεως τῆς μάζης. Τὸ Κράτος μετεβλήθη εἰς ἕνα, ἀπὸ λαϊκῆς ἀπόψεως, ἐστερημένον ἀξίας περιληπτικὸν ἄτομον, ποὺ συντηρεῖ μίαν τεραστίαν διαδικασίαν παραγωγῆς ποὺ ἀπορροφᾷ ἐν ἑαυτῷ ὅλα τὰ καθ' ἕκαστον ἄτομα, μὲ σκοπὸν νὰ τὰ ἐξαναγκάσῃ νὰ παρέχουν ἀπεριορίστως τὰς ὑπηρεσίας αὐτῶν. Τὸ ἐντελῶς νέον στοιχεῖον τῆς καταστάσεως ταύτης εἶνε ὅτι τὸ Κράτος δὲν ἐξετάζεται πλέον ἐπὶ τῇ βάσει μιᾶς ἰδέας, ἀναπτυσσόμενον κατόπιν ἐξ αὐτῆς, ἀλλ' ἀποτελεῖ μᾶλλον τὸ ὑλικὸν σημεῖον ὅπου συγκεντρώνονται ὅλα τὰ συμφέροντα διὰ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ παγκοσμίου προλεταριάτου. Τὸ Κράτος τοῦτο πράγματι «ζῆ» ἀπὸ τὸ μῖσος τῶν τάξεων, καὶ ἀποτελεῖ τὴν ἀποψιν τῆς ἀπολύτου ἀρνήσεως, ἡ ὁποία ἀντιπροσωπεύεται πλήρως ἐδῶ. Ἐνῶ ἡ Δημοκρατία τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἔχει ὡς σκοπὸν νὰ δημιουργήσῃ μίαν Κοινωνίαν διατελοῦσαν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ πολιτισμοῦ, τὸ Κράτος, τοῦναντίον, τῶν Σοβιετ κατασκευάζει τὸν Μολὸχ ἐνὸς περιληπτικοῦ-ἀτόμου, τὸ ὅποιον, μὲ τὴν ἀμετρον του ὄρεξιν νὰ ἰδιοποιηθῇ τὰ πάντα, προσπαθεῖ νὰ ἐκταθῇ ὅλον ἐν περισσότερον καὶ νὰ καταβροχθίσῃ ὅ,τι δῆποτε εὐρεθῇ εἰς τὸν δρόμον του, Ἐδῶ τὸ καθ' ἕκαστον ἄτομον ἔχει ἀποβάλλει ἐντελῶς τὴν ἀτομικὴν του ἀξίαν, ἔχει μεταβληθῇ εἰς «ὑπάλληλον» μιᾶς μάζης· ὡς ἐλατήριον δὲ τῶν πράξεών του χρησιμεύει τὸ μέχρι βαθμοῦ μέθης ηὔξημένον πάθος τῆς παμμικσίας.

Ἀκριβῶς εἰς τὸ μέσον μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἄκρων, δηλ. μεταξὺ τοῦ ἀτομισμοῦ καὶ φιλελευθερισμοῦ τῆς δυτικῆς Εὐρώπης καὶ τοῦ κολλεκτιβισμοῦ καὶ κομμουνισμοῦ τῆς ἀνατολικῆς Εὐρώπης, εὐρίσκεται ἡ γερμανικὴ λαϊκὴ θεωρία καὶ τοῦτο διότι περιλαμβάνει ἐν ἑαυτῇ τόσο τὸ ἀτομικὸν ὅσον καὶ τὸ κολλεκτιβιστικὸν στοιχεῖον προσπα-

θουσα ὅμως νὰ συνενώσῃ αὐτὰ εἰς εἰδικὴν σύνθεσιν. Εἰς τὴν θεωρίαν τοῦ λαϊκοῦ Κράτους δὲν πρόκειται τὸ ἄτομον νὰ στερηθῇ τῆς ἀτομικῆς αὐτοῦ ἀξίας, ὅπως συμβαίνει τοῦτο εἰς τὴν κομμουνιστικὴν διατηρεῖ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν εὐθύνην αὐτοῦ, ἀλλὰ τόσον αἰ σκέψεις του ὅσον καὶ αἰ πράξεις του πρέπει νὰ ἔχουν ἐθνικο-πολιτικὸν ἐλατήριο, νὰ ἀναφέρονται ὡς ἐκ τῆς ἐξυπηρετήσεως τοῦ λαοῦ, εἰς τὸ σύνολον καὶ δι' αὐτοῦ νὰ εἶνε ἠθικῶς δεσμευμένοι. Τὸ περιληπτικὸν σύνολον ἀφ' ἑτέρου ἐδῶ δὲν εἶνε οὔτε τὸ ἀφηρημένον Κράτος τοῦ φιλελευθερισμοῦ, οὔτε τὸ ὑλικὸν σημεῖον περισυλλογῆς διεθνῶν ταξικῶν συμφερόντων, ὅπως εἰς τὸν κομμουνισμόν, ἀλλ' εἶνε τὸ ζωντανὸν ἰδιότυπον σῶμα τοῦ λαοῦ τὸ ὁποῖον ὑπόκειται εἰς ἐσωτερικούς, συμφυεῖς εἰς αὐτὴν, νόμους τῆς ἀναπτύξεως. Ἡ καλλιέργεια τῆς λαϊκῆς ἰδέας εἶνε τὸ ἀνώτατον ἔργον καὶ καθῆκον τοῦ λαϊκοῦ Κράτους, ἔργον ποῦ εἶνε κοινὸν ὅλων τῶν γερμανῶν, ἔργον ἐθνικὸν ἐν τῇ κυριολεκτικῇ σημασίᾳ τῆς λέξεως, καὶ ποῦ συνεπῶς δὲν εἶνε δυνατόν νὰ εὕρῃσκει τὸ τέρας του εἰς τὰ τυχαῖα, πολιτικὰ σύνορα τοῦ Κράτους, ἔστω καὶ ἐάν, κατὰ φύσιν, ἐντεῦθεν τῶν κρατικῶν συνόρων ἀποκτᾶ μίαν ἔντασιν τῆς ὁποίας εἶνε ἀνάγκη νὰ παραιτηθῇ πέραν τούτων. Τὸ ἔργον τοῦτο συνίσταται κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν ἀφύπνισιν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν λαϊκῶν δυνάμεων καθὼς καὶ εἰς τὴν ἐνιαίαν συγκέντρωσιν αὐτῶν εἰς μίαν πλέον ἢ κρατικὴν λαϊκὴν κοινωνίαν. Ἐὰν ἡ Δημοκρατία τῆς δυτικῆς Εὐρώπης τείνει πρὸς μίαν Κοινωνίαν μίαν Société, ἡ ὁποία νὰ αἰσθάνεται ἑαυτὴν καὶ νὰ ἐμφανίζεται ὡς ἀντιπρόσωπος ἐνὸς γενικοῦ πολιτισμοῦ, ἐὰν ἀφ' ἑτέρου ὁ κομμουνισμὸς τῆς ἀνατολικῆς Εὐρώπης προσπαθεῖ νὰ πραγματοποιήσῃ μίαν ἀδελφοσύνην τῶν μαζῶν αἰ ὁποῖαι οὔτω νὰ ἐνωθῶσιν εἰς ἓνα γιγαντιαῖον περιληπτικὸν—ἄτομον πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ὑλικῆς κυριαρχίας τοῦ κόσμου, ἡ γερμανικὴ λαϊκὴ ἰδέα ἐπιζητεῖ, τοῦναντίον, τὴν ἴδρυσιν μιᾶς λαϊκῆς Κοινοτήτος χάριν ἀναπτύξεως τῶν πολλαπλῶν φυσικῶν, ψυχικῶν, ἠθικῶν καὶ καλλιεργητικῶν ἐνεργητικῶν δυνάμεων αἰ ὁποῖαι κεῖνται ἐντὸς τῆς κοινότητος αὐτῆς. Ἐὰν, ἐπὶ πλέον, ἡ φιλελευθέρα Δημοκρατικὴ πολιτεία προάγει ἀποκεντρωτικὰς τάσεις ποῦ ἀφίνουν εἰς τὸν ἰδιαίτερον βίον τῶν πολιτῶν τους πλήρη ἐλευθερίαν, ἢ ἐάν, τοῦναντίον, ἡ κομμουνι-

στική πολιτεία ἀποβλέπει εἰς τὴν ῥιζικωτέραν συγκέντρωσιν διὰ τὴν συλλάβην ὅλας τὰς ἐνεργείας καὶ τὰς ἰδιοκτησίας τοῦ ἐδάφους τῆς, τότε καὶ ἐδῶ θὰ καταλάβει τὸ λαϊκὸν Κράτος ἐνδιήμεσον πάλιν θέσιν καὶ θὰ προσπαθήσει νὰ ἀποκαταστήσῃ μίαν ὀργανικὴν σχέσιν μεταξὺ συγκεντρώσεως καὶ ἀποκεντρώσεως. Τὸ λαϊκὸν Κράτος ἔχει ἀνάγκην μίας ἐνιαίας κορυφῆς εἰς τὴν ὁποίαν νὰ ἀπολήγῃ ἡ ζωὴ τοῦ Κράτους ὡς εἰς ἀνώτατόν τινα γνώμονα καὶ κανόνα. Ἡ κορυφή αὕτη ἀνάγκη νὰ εἴνε συγχρόνως καὶ συγκεκριμένη ἐνσωμάτωσις τῆς λαϊκῆς ἰδέας μέσον τῆς ὁποίας τὸ Κράτος λαμβάνει τὸν ζωντανὸν χαρακτήρα τῆς ἐκδηλώσεώς του. Ὁ ἡγέτης λοιπὸν (Führer), ὁ ἄλλοτε ἄγνωστος στρατιώτης τοῦ παγκοσμίου πολέμου ἀποτελεῖ κατὰ ταῦτα τὸ ἐνσωματωμένον Σύμβολον τῆς λαϊκῶς ἠνωμένης Γερμανίας. Ἡ κορυφή ὅμως τοῦ Κράτους δὲν ἀπορροφᾷ συγκεντρωτικῶς πᾶν ὅ,τι προέρχεται ἐκ τοῦ Κράτους, ἀξίας, τουτ., ἐργασίαν, ὀργανώσεις, διαρθρώσεις κτλ. Ἐδῶ λαμβάνει μᾶλλον χώραν μίαν σχέσιν ἀμοιβαίας δοσοληψίας, μιὰ καλῶς ζυγισμένη κατανομὴ τῶν σπουδαιότερων καὶ σοβαρωτέρων ἐνεργειῶν αἱ ὁποῖαι πρόκειται νὰ βαδίζουσιν ἀπὸ συμφώνου καὶ ἐν ἀρμονίᾳ. Ὅπως εἰς τὸν σωματικὸν ὀργανισμόν τὰ διάφορα τὴν φύσιν ὄργανα ἐκτελοῦν ποικιλοτρόπους λειτουργίας αἱ ὁποῖαι οὐχ ἦττον ὅλαι ἐργάζονται διὰ τὴν συντήρησιν ἑνὸς ἐνιαίου ὅλου, οὕτω καὶ εἰς τὸ λαϊκὸν Κράτος ἀνάγκη νὰ ἐπιδιωχθῇ μίαν κατὰ τὸ δυνατόν ἄνευ προστριβῶν συνεργασίαν πολλῶν ἑτερογενῶν καθ' ἑαυτὰ στοιχείων, μὲ τὸν σκοπὸν νὰ διαμορφώσουν τὴν ὅλην λαϊκὴν ζωὴν ὅσον τὸ δυνατόν πλέον ἀποτελεσματικῆν.

Καθ' ἣν στιγμὴν ἔλαβε χώραν τὸ μέγα ἱστορικὸν γεγονὸς τῆς ἰδρύσεως ἑνὸς λαϊκοῦ Κράτους εἰς τὴν Γερμανίαν—γεγονὸς ποὺ ἐπέπρωτο νὰ δώσῃ εἰς τὸ ἔθνος «τὴν βάσιν πρὸς μίαν νέαν Ὑπαρξιν ἢ τὴν δυνατότητα μιᾶς νέας ἐποχῆς τῆς ζωῆς του» - ἡ κοινωνικο-ἠθικὴ κατάσταση τὴν ὁποίαν εὔρεε τὸ νέον Κράτος ἦτο ἀφαντάστως δυσχερῆς καὶ περίπλοκος. Ρεύματα καὶ τάσεις ἀτομικο-φιλελευθεριστικαὶ ἔβαινον παραλλήλως πρὸς κομμουνιστικὰς τοιαύτας, τὸ δὲ νέον Κράτος ἔπρεπε νὰ πολεμήσῃ ἐπὶ πλειόνων μετώπων. Οἱ πεπαιδευμένοι, καίτοι δὲν ἐστεροῦντο πατριωτισμοῦ, ἦσαν ὅμως ἐν σχέσει μὲ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἔθνους διηρημένοι, ἀναποφάσιστοι καὶ ἄνευ δυνάμεως. Αἱ μᾶζαι ὅμως, ἐξηρεθι-

σμέναι ἀπὸ τὴν ἀνατρεπτικὴν ἐργασίαν κομμουνιστικῶν ταραξιῶν εἶχαν χάσει κάθε ἠθικὴν δέσμευσιν καὶ ἔπιπτον θύματα μιᾶς πολιτικῆς τῆς καταστροφῆς. Τὸ πρῶτον λοιπὸν μεγάλο κοινωνικο - ἠθικὸν καὶ παιδαγωγικὸν πρόβλημα ἐτίθετο ὡς ἑξῆς : πῶς εἶνε δυνατόν, μίαν προλεταριακὴν μᾶζαν νὰ τὴν μεταβάλλῃ κανεὶς εἰς λαόν, πειθαρχημένον, μὲ πεποίθησιν εἰς τὸν ἑαυτὸν του, καὶ ἱκανὸν νὰ ζήσῃ ; Διὰ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τούτου δὲν ἦτο ἀρκετὸν τὸ νὰ κυττάξουν νὰ διορθώσουν τὰς συνθήκας τῆς ζωῆς τῶν ἐργαζομένων τάξεων. Ἦτο ἀνάγκη νὰ εἰσέλθῃ νέα πίστις, νέα συμβολικὴ δύναμις, εἰς τὰς σκοτισμένας καρδίας τῶν ἑκατομμυρίων αὐτῶν ἀνθρώπων, διὰ νὰ καταστῇ δυνατόν νὰ προετοιμασθῇ μία ὄριζικὴ μεταβολή. Τὸ πρόβλημα τῆς ἀνατροφῆς, εἰς τὸ ὁποῖον ἐν γένει εἰς τὸν τόπον μας ἐδίδετο ἡ πρέπουσα προσοχὴ μόνον ὅσον ἀφορᾷ τὴς ἀνωτέρας αὐτῆς βαθμίδας, δηλαδὴ προκειμένου περὶ τῆς ἐπιστημονικῆς καὶ τῆς καλλιτεχνικῆς μορφώσεως, τὸ πρόβλημα τοῦτο ἀντιμετωπίσθη κατὰ βάσιν καὶ ἤρχισεν ἀμέσως ἡ ἐργασία τῆς μεταρρυθμίσεως τῆς λαϊκῆς ἀγωγῆς. Ὡς ἀφετηρία ἐχρησίμευσεν ἡ ἀντίληψις ὅτι ἡ «γερμανικὴ Καλλιέργεια» θὰ εἶνε ἀναγκαίως ἓνα «πρᾶγμα χωρὶς δύναμιν» ἐφ' ὅσον δὲν θὰ δημιουργηθοῦν αἱ εὐρεῖαι καὶ ἀσφαλεῖς βάσεις ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ εἶνε δυνατόν εἰς αὐτὴν νὰ οἰκοδομηθῇ χωρὶς νὰ διατρέχῃ τὸν κίνδυνον νὰ φθάσῃ εἰς κενὸν ἀτμοσφαῖρας χῶρον. Διὰ νὰ τεθοῦν ὕμω τὰ θεμέλια ἔπρεπε νὰ ἔχῃ ἤδη καθορισθῇ τὸ σχέδιον ἐν τῷ συνόλῳ του, καὶ τοῦ σχεδίου τούτου τὴν βάσιν, ὅπως καὶ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ ἄλλως ὥς ἐκ τῆς ἐξελίξεως τῶν πραγμάτων, ἀπετέλει ἡ λαϊκὴ ἰδέα ὡς ἡ μόνη ποὺ ἦτο ἱκανὴ νὰ ἀντικαστήσῃ ἐπιτυχῶς τὴν κομμουνιστικὴν ἰδεολογίαν τῶν μαζῶν. Μὲ ἀφετηρίαν τὴν ἰδέαν ἐνὸς γερμανικοῦ λαοῦ καθωρισμένου ὑπὸ τοῦ αἵματός του, τὸ ἀναληφθὲν ἔργον συνίστατο εἰς τὸ νὰ θέσῃ εἰς ἐνέργειαν πᾶν ὅ,τι ἦτο ἀναγκαῖον πρὸς διατήρησιν καὶ πρόοδον αὐτοῦ, νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ Κράτους ἐκ τῆς ἐννοίας τῆς λαϊκῆς κοινότητος, νὰ περιλάβῃ ὅλας τὰς στενωτέρας κοινότητας ἐντὸς τοῦ Κράτους ὡς ἀποτελοῦντος τὴν ὑψίστην νομικὴν ὀργάνωσιν καὶ τὴν ὑψίστην μορφήν τῆς πολιτικῆς ζωῆς τοῦ λαοῦ. (πρὸβλ. Wilhelm Merk, Der Staatsgedanke im dritten Reich).

Διὰ νὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ πραγματοποίησις τοῦ μεγάλου καὶ περιε-

κτικοῦ ἠθικοπαιδαγωγικοῦ ἔργου, ἦτο ἀνάγκη νὰ γίνῃ ἡ ἀρχὴ ἀπὸ ἀπλουστάτας, θεμελιώδεις ἰδέας τὰς ὁποίας νὰ εἶνε εἰς θέσιν νὰ κατανοήσῃ ὁ καθείς καὶ αἱ ὁποῖαι νὰ εἶνε δυνατὸν νὰ ἐπιβληθοῦν εἰς ὅλους ὡς κρατικαὶ ἢ ἠθικαὶ ὑποχρεώσεις. Διὰ νὰ καταστῇ ποτὲ δυνατόν νὰ παραχθῇ ἓνας τύπος τοῦ γερμανοῦ ἀνθρώπου, τύπος πού νὰ εἶνε εἰς θέσιν νὰ ἀντιπροσωπεύσῃ ἐπαξίως καὶ παραστατικῶς τὸν λαόν του, ἦτο ἀνάγκη νὰ ὑποβοηθηθῇ ἀντὶ τῆς μπολσεβικικῆς παμμικσίας ἢ φυλετικῆς καθαρότης τοῦ λαοῦ καὶ ἰδίᾳ νὰ ἐνθαρρυνθοῦν πρωτίστως τριαῦται ἐνώσεις τῶν γενῶν πού νὰ παρέχουν ὠρισμένα ἐχέγγυα διὰ τὴν ἀγάθειξιν ἀπογόνων φυλετικῶς ἀξίων, ὑγιῶν καὶ ἰκανῶν νὰ ζήσουν. Ἡ ἀπαίτησις αὕτη εἶνε παναρχαία καὶ τὴν διετύπωσαν πάντοτε ὅλοι οἱ λαοὶ πού εἶχον ἰκανότητα νὰ ζήσουν, ἂν καὶ εἰς ὅλας τὰς ἐποχὰς πολλὰς φορὰς τὴν παρεβίασαν. Ἦδη εἰς τὰς ἠθικὰς διδασκαλίας τῶν ἀνωνύμων πυθαγορείων, πεντακόσια περίπου ἔτη πρὸ τοῦ χριστιανισμοῦ, συναντῶμεν τὸ ἀκόλουθον χωρίον πού δίδει τὴν ἐντύπωσιν σὰν νὰ ἦτο σημερινόν : «Εἶχον τοῦτέστιν τὴν ἀντίληψιν ὅτι ἀπὸ μίαν κακὴν ἀνάμιξιν ἀντιμαχομένην καὶ στασιάζουσαν πρὸς ἑαυτὴν μόνον κακὸς σπὸρος θὰ προήρχετο. Καὶ γενικῶς ἐθεώρουν ὅτι ἦτο ἐνδεικτικὸν ἄφρονος καὶ ἀσυνέτου ἀνθρώπου εἶναι, προκειμένου νὰ φέρῃ εἰς τὸν κόσμον καὶ εἰς τὴν ζωὴν ἀνθρώπινα ὄντα, δὲν καταβάλλῃ ὅλην τὴν δυνατὴν προσοχὴν καὶ ἐπιμέλειαν διὰ νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ εἴσοδος εἰς τὴν ζωὴν τοῦ μέλλοντος, νὰ γεννηθῇ ὑπὸ τὰς εὐνοϊκωτέρας δυνατὰς συνθήκας, ὅταν μάλιστα βλέπομεν ὅτι καὶ ὅσοι ἀγαποῦν τὰ σκυλιὰ φροντίζουν ἰδιαιτέρως νὰ παραγάγουν τοιαῦτα εἶδη ὥστε νὰ γεννηθοῦν τὰ καλλίτερα δυνατὸν σκυλιὰ ἀπὸ γεννήτορας πού εἶνε ὅπως πρέπει, καὶ ὅταν πρέπει, καὶ πού νὰ εὐρίσκωνται εἰς τὴν κατάστασιν πού πρέπει νὰ εἶνε . . . Καὶ εἶνε ἐπίσης φανερόν ὅτι καὶ ὅσοι ἀνατρέφουν ἄλλα ζῶα καὶ ἀσχολοῦνται μὲ τὸ νὰ παράγουν εὐγενῆ γένη, καταβάλλουν τὴν μέγιστην δυνατὴν ἐπιμέλειαν ὥστε ἡ σύνοδος τῶν γεννητόρων νὰ μὴ γίνῃ εἰκῆ καὶ ὡς ἔτυχε : ἐνῶ τοῦναντίον εἶνε φανερόν ὅτι οἱ ἄνθρωποι δὲν σκοτίζονται καθόλου διὰ τὸν τρόπον καθ' ὃν θὰ ἔλθουν εἰς τὸν κόσμον οἱ ἀπόγονοί των, ἀλλά, ἔτσι εἰς τὴν τύχην, φέρουν εἰς τὸν κόσμον παιδιὰ μὲ ὅλην τὴν δυνατὴν ἐλαφρότητα καὶ κατόπιν τρέφουν καὶ ἀνατρέφουν αὐτὰ μὲ πλήρη ἀδια-

φορίαν. Διότι πραφανῶς αὐτὴ εἶνε ἢ σπουδαιοτέρα καὶ καταφανε-
στέρα αἰτία τοῦ ὅτι οἱ πλείστοι τῶν ἀνθρώπων εἶνε κακοὶ καὶ ἥσο-
νος ἀξίας, ἀφοῦ ἐπὶ τῶν περισσοτέρων ἀνθρώπων ἢ τεκιοποιία λαμ-
βάνει χώραν ὅπως ἐπὶ τῶν ζώων εἰκῆ καὶ ὡς ἔτυχε».

Εἶνε χαρακτηριστικὸν τοῦ λαϊκοῦ Κράτους ὅτι στρέφει τὴν προ-
σοχὴν του ἐντελῶς ἰδιαιτέρως ἐπὶ τῆς γενικῆς καὶ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως
ὑγείας τοῦ λαοῦ, καθόσον εἶνε βέβαιον ὅτι ἡ ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ
ζωὴ τοῦ ἔθνους δὲν εἶνε δυνατόν νὰ στηριχθῆ παρὰ μόνον ἐπὶ τῶν
θεμελίων τῆς αἰομικῆς καὶ τῆς γενικῆς ὑγείας. Ἦδη ὁ Lagarde ἐθεώ-
ρει ὡς ἓνα εἶδος πρωταρχικῆς εὐσεβείας τὴν συνείδησιν τοῦ ἀνθρώ-
που ὅτι «προοδεύει καὶ αὐξάνει τόσον ὑπὸ θύελλαν καὶ βροχὴν ὅσον
καὶ ὑπὸ τὴν γλυκεῖαν θερμότητα τοῦ ἡλίου». Διότι ὁ ἄνθρωπος εὐ-
ρίσκεται ἐν συμφωνίᾳ πρὸς τοὺς νόμους καὶ τὰς ιδέας τῆς ἀσυνειδή-
τως δημιουργούσης φύσεως ὅταν εἶνε ὑγιής, ἡ δὲ ζωηρὰ τούτου συ-
νείδησις εἶνε συγχρόνως καὶ συνείδησις ὅτι τὸ δημιουργικὸν ἔργον
καλῶς ἐγένετο καὶ σύμφωνα πρὸς τὸ ἀρχέτυπον, τοῦ ὁποίου τὴν πραγ-
ματοποίησιν φαίνεται ὅτι ἐπιδιώκει ἡ φύσις εἰς ὅλα αὐτῆς τὰ προϊ-
όντα, καίτοι μὲ τόσον διάφορα καὶ ἀντίθετα πολλάκις ἀποτελέσματα.
Μὲ τὴν συνείδησιν αὐτὴν συνδέονται καὶ τὰ συναισθήματα εὐγνωμο-
σύνης καὶ εὐσεβείας πού ὀδηγοῦν ἤδη πρὸς τὸ ὀρθῶς καὶ δικαίως
πράττειν καὶ ἐνεργεῖν. Οὕτω λοιπὸν βλέπομεν ὅτι εἰς τὴν ἀπλὴν κα-
τάστασιν τῆς ὑγείας εὐρίσκεται ἤδη ἓνας ἰσχυρὸς γνώμων καὶ διὰ τὴν
διαμόρφωσιν τοῦ ἀξιολογικοῦ κόσμου ἑνὸς λαοῦ.

Ἡ παλαιὰ ἀπαίτησις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ νὰ θεωρῆ τὸ σῶμα, τὴν
ψυχὴν καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου κεχωρισμένως μόνον χάριν τῆς
ἐρεῦνης, ἀπὸ ἀπόψεως ὅμως τῆς ζωῆς ὡς μίαν ἀχώριστον ἐνότητα,
ἡ ἀπαίτησις αὕτη κερδίζει ὄλον ἐν περισσότερον ἔδαφος εἰς τὸ ἰδανι-
κὸν μας λαϊκὸν Κράτος. Τὸ ὅτι εἰς τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις τῆς νεό-
τητος ἀνήκει μεγαλειτέρα σπουδαιότης καὶ ὅτι γίνονται αὗται ἀντι-
κείμενον μεγαλειτέρας προσοχῆς ἀπὸ μέρους τοῦ Κράτους, δὲν βασί-
ζεται βεβαίως μόνον ἐπὶ ἀθλητικοῦ ἐνδιαφέροντος ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἐπι-
γνώσεως ὅτι ὁ ἀθλητισμὸς τῆς νεολαίας ἀποτελεῖ ἓνα πρῶτον παρά-
γοντα διὰ νὰ ἐνισχυθῆ ἡ ὑγεία τοῦ λαοῦ, διὰ νὰ καταστῆ ἰκανωτέρα
ἡ νεολαία ὡς καὶ διὰ νὰ διαμορφωθοῦν θαρραλέοι καὶ ἱπποτικοὶ χαρα-

κτῆρες. Ἀπὸ οὗτῆς τῆς ἀπόψεως ἐλπίζομεν νὰ φθάσωμεν εἰς τρόπον ζωῆς ἰσότιμον πρὸς τὸν τῶν ἀρχαίων. Ἴσως μάλιστα, εἰάν ἐνεργήσωμεν μετὰ σκοπιμότητος, νὰ ἔχωμεν εἰς τὸ τέλος ὡς ἀποτέλεσμα, μίαν ὠραίαν ἐπιτυχίαν, νὰ φθάσωμεν δηλαδὴ εἰς τὸν ἐπιτυχημένον ἄνθρωπον εἰς τὸν ὁποῖον θὰ ἴδωμεν πραγματοποιούμενον τὸ εἶδος μας.

Κατὰ ταῦτα βλέπομεν ὅτι τὸ λαϊκὸν Κράτος ἐπεχείρησε δι' ἀποτελεσματικῶν ὅσον καὶ ἀπλῶν μέσων τὸ ἔργον νὰ διαπαιδαγωγήσῃ τὰς μάζας μὲ τὸ νὰ προσπαθῇ νὰ φέρῃ αὐτὰς εἰς κατάστασιν τοιαύτην ὅπου νὰ ἔχουν ὑγιᾶ σώματα, νὰ εὐρίσκουν εὐχαρίστησιν εἰς τὰ σπὸρ καὶ νὰ μὴ ἀπομακρύνωνται τῆς πραγματικότητος. Παραλλήλως ὁμως πρὸς τὴν ἐκτίμησιν τῶν σωματικῶν ἀσκήσεων βαίνει καὶ ἡ ὑπόληψις, καὶ ἂν μοῦ ἐπιτρέπεται νὰ ἐκφρασθῶ οὕτω, ἡ «ἰσοτιμία» τῆς σωματικῆς ἐργασίας. Ἡ ὑποχρεωτικὴ εἰσαγωγή τῆς λεγομένης ἐργατικῆς θητείας διὰ τὸν ἄρρενα νέον πληθυσμόν, πρόκειται νὰ ἐξοικειώσῃ κάθε νέον γερμανὸν ἐπὶ τινὰ καιρὸν μὲ τὴν σωματικὴν ἐργασίαν, διότι τὸ τοιοῦτον θεωρεῖται ὡς κοινωνικο-ἠθικὸν μέτρον κατάλληλον νὰ φέρῃ εἰς ἄμεσον πρὸς ἀλλήλας ἐπαφὴν πολὺ διαφόρους κοινωνικὰς τάξεις καὶ διὰ νὰ ἐξαλείψῃ τὰς κοινωνικὰς ἀντιθέσεις αἱ ὁποῖαι πολλάκις εἶνε τὸ προῖδον μὴ κατανοήσεως μᾶλλον παρὰ κακῆς θελήσεως.

Ἀλλὰ καὶ πέραν αὐτοῦ καταβάλλεται προσπάθεια νὰ καταστῇ ἡ λαϊκὴ κοινωνικὴ ἠθικὴ γόνιμος χάριν ἀναδιοργανώσεως τοῦ λαοῦ ἐπὶ τοῦ πνευματικοῦ, τοῦ πολιτικοῦ καὶ ἐν γένει τοῦ ἀξιολογικοῦ πεδίου, τοῦθ' ὅπερ μᾶς ἐπιβάλλει νὰ παρακολουθήσωμεν τὴν ἐπίδρασιν τῆς λαϊκῆς ιδέας ἐπὶ τοῦ πολιτικοῦ, τοῦ ἐπιστημονικοῦ, τοῦ καλλιτεχνικοῦ καὶ τοῦ θρησκευτικοῦ πεδίου.

(Ἐκ τοῦ γερμανικοῦ κατὰ μετάφρασιν Μ. Τ.)